

бани Иванъ Асенъ II, жена му Мария, синъ му и патриархъ Иоакимъ. Когато турцитъ превзели Търново, тя била обърната въ джамия, поради което вътрешната и украса, както и нейниятъ изященъ външенъ видъ пострадали. Но нейното име никога не изчезвало отъ паметта на населението и, веднага следъ освобождението, търновци отново издигнали светия кръстъ надъ нейния покривъ.

Пристѣпваме съ благоговѣние въ тая светиня. Цѣлиятъ иконостасъ и отдѣлни икони сж нови, но тукъ-таме по мазилката се очертаватъ части отъ нѣкогашната живопись, която останала незасегната отъ земетръса. Шестъ разноцвѣтни гладки *колони* подпиратъ покрива, наредени по три въ редъ. Две отъ тѣхъ спиратъ погледа и задържатъ за дълго вниманието. На единия стълбъ е прочутиятъ Омортаговъ надписъ, въ който той съобщава за постройката на своята гробница, а другиятъ е отъ строителя на черквата — Ив. Асенъ II. За да разберемъ каква голѣма гордостъ и съзнание за своята сила ималъ българскиятъ царъ и българскиятъ народъ по онова време, ще предадемъ на сегашенъ български езикъ съдържанието на надписа. Той гласи:

„Въ лѣто 1230 г. мѣсець мартъ, азъ Иванъ Асенъ въ Христа Бога благовѣренъ царъ и самодържець на българитъ, синъ на стария царъ Асена I, издигнахъ отъ основи и съ живопись украсихъ пречистата тая църква въ името на Светитѣ 40 мъченици, съ помощта на които разбихъ войската на ромейския царъ Киръ Теодора Комнена, а самия него, както и велможитъ му, взехъ въ пленъ. Цѣлата му земя отъ Одринъ до Драчъ превзехъ, гръцка и арбанашка Албания, присъединихъ Сърбия и градоветъ около Цариградъ, защото въ този градъ владѣха фржитѣ (франкитѣ), но и тѣ се покоряваха полъ скиптъра на моето царство, понеже нѣмаха другъ царъ освенъ мене . . . И всичко това благодарение на Бога, защото безъ него нищо не става. — Аминъ .

Гробницата на Ив. Асена е разрушена; повредена е и голѣма часть отъ хубавата живопись на църквата, но тоя надписъ, въ който е намѣрила изразъ и споменъ една отъ най-великитѣ епохи на българското